АПОЛОН КАТО МОРСКИ ПОКРОВИТЕЛ

Димитър ДАМЯНОВСКИ (Кнежа)

От появата на монетите до днес първостепенната им роля е като платежно средство. В настоящата статия ще представя тяхната друга роля – като извор за митологията чрез монетните изображения. На обратната си страна монетите в античността отразявали различни изображения на божества, светски събития, владетели и др.

При монетосеченето на елинистически владетели и римски императори се забелязват изображения на божества, които представлявали, както съществуващи статуи така и произведения на бронзовата пластика през римската епоха.

При монетосеченето на македонския владетел Антигон III Досон (229 – 221) се забелязва изображение, което има паралел сред бронзовата пластика:

Лице: Глава на Посейдон с венец надясно.

Опако: ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ. Нос на кораб, върху който седи Аполон наляво. В дясната си ръка държи лък. Под тях има монограм.

Сребро, Амфиполис (?), 227-225 пр. Хр.

Обр. 1 Тетдрахма на Антигон III Досон (229 – 221).
Fig. 1 Tetradrachm of Antigonos III Doson (229 – 221)

Антигон поел властта в Македония поради причината, че законният наследник (негов племенник) Филип V е бил дете. Морският символизъм по сребърните му монети е нетипичен за Македония и вероятно се свързва с експедицията му в Кария през 227 г. пр. Хр, от която Македония получила значителни територии (Mørkholm 1991, 135). Изображението на Аполон от тетрадрахмите на Антигон III Досон е засвидетелствано от една апликация за колесница открита при "Чатал тепе", Ямбол.

Апликациите на корабен нос и на Аполон трябва да се възстановят като централен мотив върху щита на една от колесниците, които са открити там. Монетните изображения подпомагат при обясняването на стойката на седналия Аполон, уточнявайки също така, че е държал лък в дясната си ръка. Младият бог е с издължени пропорции, седнал грациозно, елегантен и женствен. Не се забелязва изобразяване на мускулите (Илиева 2014, 25). От митологията знаем, че Аполон е бил покровител и на мореплаването, което обяснява появата му върху носът на кораб. Божеството спасява кораб на критски моряци. Преобразявайки се като делфин и стигайки до кораба излетял от морските вълни към кърмата му. След като го докарал благополучно до пристанището Криза, той повел моряците към Делфи като ги направил и първите оракули на своето светилище (Кун 2003, 23).

След първоначалното си значение на бог-пазител на стадата, той се превръща в покровител на животновъдството, земеделието, мореплаването изобщо на всяка дейност, която се осъществява на открито (Батаклиев 1989, 22). Както с изображението по монетите, така и с украсата за античните коли се е целяло да се привлече покровителството на съответното божество.

Обр. 2 Статуетка-апликация за колесница на бог Аполон от "Чатал тепе", Ямбол

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Батаклиев 1989: Г. Батаклиев. Антична митология. София, 1989.

Венедиков 1960: Ив. Венедиков. Тракийската колесница. София, 1960.

Илиева 2014: П. Илиева. Античен бронз от България. 2014.

Mørkholm 1991: O. Mørkholm. Early Hellenistic Coinage. From the Accession of Alexander to the peace of Apamea (336 – 188). Cambrdige University Press. 1991.